

La tutoria als
programes de
formació i
inserció

ÍNDIX

1. La tutoria com aspecte clau dels programes	3
2. Eixos bàsics.....	3
3. Tutoria individual i tutoria de grup.....	5
3.1 La tutoria individual.....	5
3.2 La tutoria de grup.....	6
4. Funcions del tutor	6
5. Fases de la tutoria	7
5.1 Acollida i inici de curs.....	7
5.2 Al llarg del curs	7
5.3 Final de curs	8
6. Orientacions pedagògiques per a la tutoria	9
6.1 Objectius.....	9
6.2 Continguts.....	9
7. Avaluació de l'acció tutorial.....	11
8. Normativa	11
9. Material complementari.....	11

1. La tutoria com aspecte clau dels programes

L'acció tutorial és un element inherent a la funció docent i és l'eix vertebrador dels programes de formació i inserció (PFI). Contempla el conjunt d'accions educatives dirigides als alumnes amb l'objectiu d'acompanyar-los en el seu procés d'aprenentatge i en la construcció del seu projecte de vida com a ciutadans responsables. Així mateix, l'acció tutorial ha de contribuir al desenvolupament d'una dinàmica social positiva en el grup classe i a la implicació dels alumnes en el funcionament del centre.

Aquests objectius s'hauran d'adaptar a les característiques del grup tot elaborant una proposta d'acció tutorial que contempli tots els actors del procés d'ensenyament-aprenentatge.

La tutoria dels alumnes dels programes de formació i inserció ha d'incorporar tant l'atenció individualitzada com el seguiment del grup, i s'ha de fer de manera contínua al llarg de tot el programa.

Cada centre o entitat que imparteix programes de formació i inserció ha de concretar els objectius, els continguts i les activitats de tutoria que es duen a terme en relació amb el següent:

- l'orientació personal, acadèmica i professional de l'alumne
- la cohesió i dinamització del grup
- la coordinació de l'activitat educativa entre els membres de l'equip de formadors
- la comunicació del centre amb la família de l'alumne i altres serveis de l'entorn
- la col·laboració en els aspectes organitzatius generals del centre o de l'entitat

L'acció tutorial ha de ser compartida per tot l'equip de formadors, tot i que el referent del grup i el responsable de la presa de decisions a efectes de l'acció tutorial, és el tutor.

2. Eixos bàsics

En aquests programes tenen especial rellevància els següents eixos:

- Visió transversal i compartida

D'acord amb la premissa que l'acció tutorial és responsabilitat de tot l'equip de formadors. La visió compartida i transversal de la tutoria permet a l'alumne apropar-se i ser acompanyat per l'equip de formadors que hi participen. L'acció tutorial es treballa a tots els espais i els temps de centre i és necessària la implicació i coordinació de tots els formadors per prendre decisions consensuades envers els alumnes.

- Atenció individualitzada

Si la personalització de l'ensenyament és important per a qualsevol alumne, en el cas dels alumnes PFI encara té més rellevància. Per contribuir a l'èxit educatiu, és necessari personalitzar l'ensenyament respectant els ritmes d'aprenentatge i les necessitats específiques dels alumnes per afavorir la resposta educativa singularitzada. Així mateix, el seguiment personalitzat permet tenir en compte els elements, tant personals com socials, que envolten l'alumne i que poden estar influenciant de manera considerable el seu desenvolupament integral.

- Responsabilització

És important que l'alumne aprengui a assumir i ser conscient de les conseqüències dels seus actes. És necessari ajudar-los a establir consensos de límits i normes. A nivell grupal cal fomentar el treball en equip, la distribució de responsabilitats i el respecte envers els altres. A nivell individual és important l'establiment de compromisos, així com la seva revisió. D'aquesta manera s'afavoreix el desenvolupament de l'autonomia i l'autoregulació de l'alumne, així com el foment de la responsabilitat i el reforç de la motivació.

- Reforç positiu

La trajectòria acadèmica poc exitosa fa necessari l'ús de reforços positius tant individuals com grupals. Amb això es pretén trencar el cercle negatiu del seu historial acadèmic a partir de l'obtenció de beneficis positius a través del canvi de comportament i actitud de l'alumne.

- Visió integral de la persona

L'acció tutorial ha de tenir en compte totes les dimensions que formen part inherent de l'alumne: l'entorn social i econòmic, la dimensió cultural i religiosa així com els factors emocionals i psicològics, per d'aquesta manera contribuir a la formació competencial i integral dels alumnes i a l'aprenentatge permanent al llarg de la vida.

- Desenvolupament del treball cooperatiu

El treball cooperatiu millora no tan sols les relacions intergrupals, sinó també el rendiment acadèmic de l'alumne. A través del treball cooperatiu es fomenta l'aprenentatge entre iguals alhora que es desenvolupen i es posen en pràctica habilitats interpersonals i de treball en equip.

- Comunicació

S'ha de fomentar la comunicació fluida, distesa i respectuosa amb les persones implicades en el procés d'ensenyament-aprenentatge del grup: tutor, equip de formadors, alumne i família. Serà important establir mecanismes de comunicació entre tots els agents per tal d'afavorir el progrés i el desenvolupament integral de l'alumne.

- Participació

Les estratègies didàctiques i pedagògiques han de fomentar la participació activa de l'alumne per implicar-lo en el seu procés d'aprenentatge i de desenvolupament personal i social, perquè pugui transferir i projectar els seus coneixements a altres contextos dins i fora del centre i, a la vegada, prendre decisions sobre la seva trajectòria acadèmica i professional. Partint d'aquests principis i orientacions pedagògiques, el tutor haurà d'incorporar a la seva programació de tutoria activitats i rutines de treball en grup que possibilitin el desenvolupament d'aquests aspectes bàsics per avançar en el procés i aconseguir l'èxit educatiu i la inserció en la vida laboral dels alumnes.

- Vessant preventiva i de detecció

Des de l'acció tutorial es poden detectar i prevenir situacions de risc en l'alumnat: absentisme, consum de tòxics, conflictes, conductes disruptives... En aquest sentit, l'acció tutorial ha de donar eines als alumnes per superar les circumstàncies adverses amb esperit constructiu per a la millora del seu propi benestar.

- Treball en xarxa

El treball en xarxa és una eina bàsica per portar a terme una bona acció tutorial i suposa el treball conjunt de tota la comunitat educativa que integra els diferents recursos i serveis (tutors, centre, treballadors socials, psicòlegs, educadors, tècnics, etc.). Aquesta col·laboració facilita el treball amb objectius compartits, l'intercanvi d'informació, la detecció de necessitats, la participació en projectes... i sobretot, la canalització d'esforços a través del treball coordinat entre tots els agents educatius.

El compromís i la corresponsabilitat de les famílies en el procés educatiu dels seus fills, és, sens dubte, un element facilitador de l'èxit educatiu. En aquest sentit, s'ha de fomentar una acció tutorial compartida amb les famílies, tot potenciant una major implicació i cooperació entre la família i el tutor.

En el cas dels alumnes majors d'edat caldrà la seva autorització per implicar la família.

3. Tutoria individual i tutoria de grup

3.1 La tutoria individual

La tutoria individual té la finalitat de fer el seguiment, l'orientació personal, acadèmica i professional de cada jove i també l'acompanyament en la seva inserció laboral i educativa en finalitzar el programa.

La tutoria individual va encaminada a assolir els següents objectius:

- Afavorir la integració de l'alumne en el grup.

- Contribuir al creixement personal de l'alumne, millorant la seva autoestima i desenvolupant la confiança en si mateix.
- Promoure la reflexió de l'alumne i la presa de consciència de si mateix i dels seus interessos, habilitats, capacitats, aptituds i valors.
- Afavorir l'autonomia personal i l'autoregulació i la presa de decisions.
- Oferir-li orientació acadèmica i professional.

A aquests efectes, es faran un mínim de tres entrevistes per curs per fer el seguiment de l'alumne i acompanyar-lo en el seu procés de creixement personal, acadèmic i professional.

Per tal de registrar el seguiment de l'alumnat, és molt recomanable fer ús de la carpeta de l'alumne. Aquesta carpeta recull tota la informació i la documentació amb les evidències de les accions fetes en referència a l'acció tutorial, com ara, l'entrevista inicial, els acords i les orientacions en finalitzar.

3.2 La tutoria de grup

La tutoria de grup és l'espai idoni per treballar la cohesió i el clima de cooperació i participació en el grup. Mitjançant les sessions setmanals es facilitarà el desenvolupament d'aquelles activitats que componen el bloc de continguts de la tutoria i afavoriran el treball d'actituds i hàbits socials del grup.

La distribució dels blocs de continguts així com les activitats proposades s'hauran de planificar al document de programació de tutoria de grup.

La temporització del mòdul de tutoria és de 40 hores i s'estendrà al llarg de tot el curs acadèmic.

4. Funcions del tutor

El tutor de grup és un dels membres de l'equip de formadors, i formen part de les seves funcions les actuacions següents:

- Participar en el desplegament de la tutoria i en les activitats d'orientació.
- Establir i pactar l'acord formatiu amb l'alumne
- Informar els alumnes a principi de curs dels seus drets i deures.
- Planificar i desenvolupar les sessions periòdiques de tutoria grupal.
- Organitzar i presidir les sessions d'avaluació del seu grup.
- Fer el seguiment individual per valorar el procés d'aprenentatge de l'alumne i registrar-ho a la carpeta de l'alumne.
- Acompanyar l'alumne en el seu procés maduratiu.
- Identificar les dificultats i els progressos d'aprenentatge dels alumnes.
- Desenvolupar les potencialitats dels alumnes per regular el seu propi procés d'aprenentatge.

- Facilitar la integració de l'alumne en el grup i fomentar el desenvolupament d'actituds participatives.
- Orientar i assessorar els alumnes en els processos d'aprenentatge i sobre les seves possibilitats acadèmiques i professionals.
- Recollir i vehicular les aspiracions, necessitats i consultes dels alumnes.
- Coordinar les actuacions de l'equip de formadors en l'àmbit de l'acció tutorial.
- Fomentar la cooperació educativa entre l'equip de formadors i la família per seguir l'evolució de l'alumne.
- Coordinar les activitats complementàries dels alumnes del grup.

5. Fases de la tutoria

D'acord amb l'estructura del curs es poden distingir diferents moments pel que fa a la tutoria.

5.1 Acollida i inici de curs

El procés d'acollida té lloc els primers dies del curs i contempla com a accions globals les següents:

- El coneixement del centre: instal·lacions i normativa pròpia.
- La presentació del curs: organització i funcionament, horaris, presentació del professorat, objectius, metodologia i avaluació.
- Revisar i analitzar l'acord formatiu.
- Dinàmiques de presentació dels alumnes.
- Reunió de famílies, que facilita que els alumnes i seves famílies sentin que formen part activa del projecte del centre.

L'actuació docent ha de generar confiança i expectatives positives que permetin la creació del vincle entre l'alumne i la nova comunitat educativa per afavorir el procés d'aprenentatge i la integració al grup.

Durant aquesta primera part del curs, caldrà treballar la motivació, l'autoconeixement i el treball d'expectatives sobre el curs. S'insistirà molt en l'orientació de l'alumne quant a l'itinerari que comença.

El tutor, conjuntament amb la resta d'equip de formadors, concretarà aquelles actuacions que siguin primordials per a un bon clima a l'aula i per a l'increment de l'autoexpectativa d'èxit i el treball preventiu de possibles situacions o riscos detectats.

5.2 Al llarg del curs

Durant el desenvolupament del curs es van combinant les sessions de tutoria grupal amb el seguiment individual de l'alumne. És el moment de reforçar les habilitats i competències bàsiques i transversals i realitzar aquelles actuacions que facilitin la convivència i la integració dels alumnes en el centre.

Al llarg del curs, en els espais de tutoria tant grupal com individual es tractaran els següents blocs de continguts:

- Identitat personal i autoconeixement.
- Autonomia personal i habilitats socials per a la millora contínua en els processos d'ensenyament i aprenentatge.
- Estratègies d'aprenentatge i d'organització.
- Treball en equip.
- Orientació personal, acadèmica i professional.
- Promoció de la salut i els hàbits saludables.
- Medi ambient i la seva conservació.

A banda del treball d'aquests continguts, i d'acord amb la vessat preventiva i de detecció de riscos, s'incidirà en aquells aspectes necessaris per a l'acompanyament de l'alumnat.

Un altre moment important del curs és el que té a veure amb la preparació per a la **formació en centres de treball** (FCT). Els alumnes s'enfronten per primera vegada al món laboral que és un entorn molt diferent del que coneixen i necessàriament hauran d'adaptar-se a les normes i al clima laboral d'una empresa real.

En aquest nou entorn són necessàries la capacitat de treball en equip, d'escolta activa, de comunicació eficaç, que juntament amb els valors de responsabilitat, flexibilitat, i compromís condueixen els alumnes a estar més preparats per a la seva primera experiència professional.

Des de l'acció tutorial es vetllarà per assegurar un adequat desenvolupament de l'FCT.

5.3 Final de curs

Quan s'apropa el final de curs, l'alumne necessita d'un acompanyament per afavorir la presa de decisions vers el seu futur immediat. Es vetllarà per fer una orientació adequada segons els seus interessos professionals i les seves competències, ja sigui orientant-los cap al món laboral o cap a la continuïtat formativa.

Per facilitar als alumnes el disseny del seu itinerari professional és important mantenir un contacte permanent amb l'entorn professional. Caldrà comptar amb el suport d'entitats, agents locals i socials i empreses per poder oferir a l'alumnat un ventall, tan ampli com sigui possible, de les possibles sortides professionals i de les competències associades.

El document [Dossier per a l'acompanyament de l'alumnat que finalitza els PFI](#) recull les sortides formatives i professionals dels alumnes un cop finalitzat el curs.

6. Orientacions pedagògiques per a la tutoria

Prenent com a referència les característiques, singularitats i necessitats educatives dels alumnes que cursen els programes de formació i inserció, els objectius de la programació del mòdul de tutoria són els següents:

6.1 Objectius

1. Contribuir al creixement integral de l'alumne.
2. Implicar l'alumne en el seu propi procés d'aprenentatge.
3. Promoure l'autoregulació i l'autonomia personal.
4. Adquirir habilitats per a les relacions interpersonals.
5. Desenvolupar actituds positives, proactives i emprenedores en tots els àmbits de la seva vida.
6. Aprendre a comunicar emocions, sentiments, necessitats i idees, sent capaços de conversar en grup per construir, tenint en compte tant la comunicació verbal com la no verbal.
7. Adquirir hàbits i tècniques d'estudi que permetin els alumnes aprofitar al màxim les seves aptituds i millorar el seu rendiment acadèmic.
8. Aprendre a treballar en equip de manera cooperativa.
9. Facilitar l'orientació personal, acadèmica i professional per al desenvolupament d'un projecte de vida adequat a l'alumne.
10. Desenvolupar hàbits saludables per al benestar personal i col·lectiu.
11. Promoure el desenvolupament mediambiental sostenible i utilitzar estratègies per a la conservació i cura mediambiental en les accions quotidianes.

6.2 Continguts

Per facilitar la programació i planificació de les activitats del mòdul de tutoria, es poden diferenciar set blocs de continguts:

Bloc 1. Identitat personal i autoconeixement:

- Autoconeixement.
- Característiques individuals: factors de personalitat, capacitats, habilitats, actituds, interessos personals, expectatives.
- Autoestima.
- Tècniques d'autoavaluació: balanç, desenvolupament personal.
- Gestió emocional: estats emocionals, autocontrol emocional.
- Gestió de la identitat digital.

Bloc 2. Autonomia personal i habilitats socials:

- Habilitats socials: escolta activa, diàleg, argumentació, assertivitat, respecte, tolerància, cooperació.
- Habilitats personals: Autonomia, autoregulació, empatia, resiliència, actitud positiva, proactivitat.

- Identificació i resolució de problemes: iniciativa, presa de decisions (procediment, etapes i factors), mediació, acords.
- Importància de les relacions interpersonals en el desenvolupament personal.
- Ús responsable de les xarxes socials.

Bloc 3. Estratègies d'aprenentatge i d'organització:

- Organització de la informació (gestió de l'agenda, treballs, arxiu de documentació).
- Hàbits d'estudi.
- Habilitats metacognitives. Comprensió dels processos individuals d'aprenentatge.

Bloc 4. Treball en equip:

- Integració en equips de treball i cohesió de grup.
- Processos de treball.
- Objectius compartits.
- Canalització d'esforços.
- Diàleg i comunicació.
- Anàlisi de tasques i rols de grup.
- Relacions assertives.
- Conductes competitives i/o individualistes.
- Cooperació.

Bloc 5. Orientació personal, acadèmica i professional:

- Interessos professionals i competències personals.
- Itineraris formatius i professionals.
- Motivació per a la continuïtat formativa.
- Orientació en el procés de recerca de feina i en l'accés al món laboral.
- Sortides professionals.

Bloc 6. Promoció de la salut i els hàbits saludables:

- La salut física, psicològica, situacions de risc.
- Salut, higiene i alimentació.
- Sexualitat i afectivitat.
- Incidència de comportaments personals que afecten la salut dels altres i la pròpia (riscos del consum de tabac, alcohol i altres tòxics).

Bloc 7. Medi ambient i la seva conservació:

- Medi ambient i sostenibilitat.
- Problemes mediambientals del món actual: escassetat de recursos, contaminació, residus.

7. Avaluació de l'acció tutorial

La tutoria no té qualificació a les actes d'avaluació, però sí que és necessari avaluar i revisar l'acció tutorial. El que es pretén amb l'avaluació de l'acció tutorial és analitzar i reflexionar sobre de la planificació i posada en pràctica de les activitats de l'acció tutorial i l'orientació per fer propostes de millora.

Aquesta avaluació pot tenir en consideració els següents indicadors:

1. Grau d'assoliment de la temporització planificada.
2. Grau d'efectivitat de les dinàmiques i organització de les activitats de tutoria.
3. Nivell i clima de relacions de grup.
4. Nivell de satisfacció dels alumnes.
5. Millora del rendiment acadèmic dels alumnes.

Les eines per registrar aquests indicadors, poden ser, entre altres:

- Reunions de l'equip de formadors i registre de les observacions de millora i necessitats.
- Escales d'observació durant el desenvolupament de les activitats de tutoria programades.
- Qüestionaris de satisfacció

8. Normativa

[Llei 12/2009](#), d'educació de Catalunya

[RESOLUCIÓ ENS/1102/2014, de 21 de maig](#), per la qual s'estableixen els programes de formació i inserció per al curs 2014-2015

[RESOLUCIÓ ENS/241/2015, de 9 de febrer](#), de modificació de la Resolució ENS/1102/2014

[RESOLUCIÓ ENS/2250/2014, de 6 d'octubre](#), de l'estructura dels programes de formació i inserció

[RESOLUCIÓ ENS/1470/2018, de 27 de juny](#), per la qual es modifica l'annex 2 de la Resolució ENS/2250/2014, de 6 d'octubre, de l'estructura dels programes de formació i inserció.

[Documents per a l'organització i la gestió dels centres](#)

9. Material complementari

[L'orientació educativa i l'acció tutorial al llarg i en cada una de les etapes educatives i ensenyaments](#)

[Dossier per a l'acompanyament de l'alumnat que finalitza els PFI](#)

[Guia d'orientació professional coordinada Fundació Beltersmann](#)

[Estratègies i eines per a la gestió de l'aula PFI](#)